

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKUTULAN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİNİN KULLANILIŞI

Durmuş KILIÇ*
Osman SAMANCI**

Özet

İçinde yaşadığımız çağa damgasını vuran problem çözme, yalnızca Sosyal Bilgiler dersinin amaçları arasında değil, bütün derslerin amaçları arasında yer almaktadır. 21. yüzyılın öğretim yöntemlerinin problem çözme olduğunu bilmek gerekmektedir. Bu nedenle problem ve problem çözmenin yapısı ile problem çözüme başarısının artırılması pek çok eğitimci ve psikolog tarafından üzerinde çalışılan konudur.

Bu çalışmanın amacı da İlköğretim okulları I. ve II. kademelerde okutulan Sosyal Bilgiler dersinde istenilen düzeyde kullanılmadığını düşündüğümüz problem çözme yönteminin gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktır. Bunun için önce problem çözme yönteminin niteliği tanıtılmış, Sosyal Bilgiler dersinde bu yöntemin nasıl kullanılabileceği konusunda bir örnek verilip, öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Problem Çözme, Problem Çözme Yöntemi, Sosyal Bilgiler, Yöntem*

The Usage of Problem Solving Method in Social Knowledge Lesson Given in Primary Schools

Abstract

Problem solution, dominating this age, is included not only among the aims of social sciences; but also those of all other courses. It is necessary to

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

know that the education method of the 21. century is “ Problem solution”. Therefore, increasing the success in problem solution has been a research subject for many educationalists and psychologists.

By this study it is aimed to reveal the necessity and importance of problem solution method, which is not used at the desired level at primary and secondary schools. Thus, first, the quality of the problem solution method was discussed.then, giving an example for how to use this method in social sciences courses, suggestions were made.

Keywords: *Problem solving, Problem solving method, Social studies, Method*

Giriş

Bireyin içinde yaşadığı sosyal hayata uyması ve bu hayat içinde mutlu olması, yaşadığı vatanını, toplumunu geçmişi ve bugünü ile iyi tanınması; toplumun kültürünü, geleneklerini benimsemiş olması, sosyal yönden bunları kıyaslayabilmesi ve yorumlayabilmesi, yaşadığı toplumu ve yurdunu sevmesi ile mümkündür.

İlköğretim okullarının I. ve II. Kademelerinde okutulan Sosyal Bilgiler dersinin esas amacı, çocuğun sosyal hayatı daha iyi tanınmasına, ona iyi uyum yapmasına yardımcı olınak, öğrenciye ‘sosyal kişilik’ kazandırmaktır. Yani iyi bir vatandaş, görev ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı problemlere çözüm bulan bir insan olarak yetiştirmektir.

Çağdaş eğitim anlayışı, öğrencinin kendi problemlerini kendisinin nasıl çözmesi gerektiğini öğretmeyi esas alan bir anlayıştır. Eğitimde, öğretim yöntemlerini etkili ve verimli kullanmasını bilen toplumlar diğerlerine göre bir adım daha öne geçmektedirler. Nitekim “Dünyadaki tüm çağdaş öğretmenler, daha az konuşup öğrencilerin daha çok öğrenmelerini sağlayıcı yöntemler, etkinlikler ve stratejiler bulup bunları uygulama yollarını araştırmaktadırlar”(Demirtaş, Barh, 1997,41)

Sosyal Bilgiler, daha çok bilgi kazandıran bir derstir. Bu nedenle, öğretimde de bilgi kazandıran derslerin yöntemleri benimsenir. Bu derste, “anlatma yöntemi” zaman zaman geçerli olsa da, en az düzeye indirilmelidir. Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğretmen, öğrencilere ders anlatma yerine, öğrencilerin konularını kendi kendilerine hazırlanmalarına yardım eden bir lider durumunda olmalıdır. Bu derste çoğu kez tek yöntem yerine, birbiriyle birleşen yöntemler kullanılmalıdır. Örnek olarak;

-
- Ünite ya da ‘Proje’ çalışmaları, gözlem ve inceleme yöntemleri, tartışma yöntemi.
 - Beyin Fırtınası, dramatizasyon yöntemi, anlatma yöntemi, toplumsal yaşantı yöntemi ve problem çözme yöntemi.

Bu yöntemlerden problem çözme yöntemi en az bilinen ve kullanılan yöntem olmasına rağmen en önemli yöntemlerden birisidir.

Problem Çözmenin Niteliği

İçinde bulunduğumuz çağa damgasını vuran problem çözme, yalnızca Sosyal Bilgiler dersinin amaçları arasında değil, bütün derslerin amaçları arasında yer almaktadır. 21. yüzyılın öğretim yönteminin problem çözme olduğunu bilmek gerekmektedir. Bu nedenle problem ve problem çözmenin yapısı ile problem çözmeye başarının artırılması pek çok eğitimci ve psikolog tarafından üzerinde çalışılan konu olmuştur.

Bilen(1999) problem çözmeyi üst düzey zihinsel etkinliklerin kazanılmasında işe koşulan bir teknik olarak ele alır ve bu tekniği, hedefin bilişsel alan basamaklarından bilgi ve kavrama düzeyine dayalı bir uygulama etkinliği olarak görür. Yaratıcı, kritik ve analitik düşünebilen, karşılaştığı değişik problemleri çözebilen kişilerin yetişmesinin bu tekniğin uygulanmasına bağlı olduğunu ileri sürerek bu tekniğin öğretiminin ilköğretim yıllarında işe koşulması gerektiğini söylemektedir(Bilen,

1996,162-163). Bir başka tanıma göre ise, problem, temelde bireyin bir hedefe ulaşmada engelleme (frustration) ile karşılaştığı bir çatışma (conflict) durumudur(Morgan, 1995,130).

Yukarıdaki tanımlarda geçen problemleri ortadan kaldırmak için bu yöntemi ve bu yönteme dayalı yaklaşımları kullanmak gerekmektedir. Ele alınan konu gereği problem çözme “yeni olaylar ve durumlar karşısında var olan ilişkileri ortaya çıkarma, yeni ilişkiler kurma ve güdülen amaca göre belli bir sonuç elde etme işi olarak açıklanmaktadır” (Oğuzkan, 1989,17). Demirel’e (1993) göre problem çözme istenen hedefe varmak için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü imkanlar arasından seçme ve kullanmadır. Bu yöntem bir problemin çözümünde.genelleme ve sentez yapmada kullanılır(Geçer ve Şahin, 2001,36).

Davranışçı ve bilişsel psikologlardan Throndike ve Skinner, problem çözme için edimsel koşullanma (operant şartlanma) işlemlerinin bir uzantısı olarak ifade ederek, doğru davranışların kazanıldığı, yanlışların elimine edildiği bir süreç olarak görürler(Zanden, 1980,160).

Bilişsel alan kuramcılarının göre ise problem çözüme kavrama ve anlama önemlidir. Problem çözme, bireyin geçmiş yaşantıları ile ilgilidir(Kennedy, 1980,28; Yıldızlar, 2001,11). Bilişsel alan kuramcılarının Brunner ve Ausebel ise kavrama yoluyla problem çözüme, bireyin sahip olduğu bilişsel yapılarla geçmiş yaşantılardan edindiği bilgilerin önemli rol oynadığını vurgulamaktadırlar. Bilişsel yapıdaki problemlerle ilgili bilgiler örgütlü, açık ve ayırt edilebilir nitelikte ise problem kolaylaşır(Erden, 1984,7-8).

Problem çözme anlayarak öğrenilmiş önermelerin basit bir şekilde uygulandığı durumlarda ortaya çıkan süreçlerden daha karmaşık olan psikolojik süreçlere işaret etmektedir(Weisberg,1992,25).

Senemoğlu (1997,539-540)’na göre problem, öğrencilerin kendilerinde var olan şemalarına uygun olarak anlamlandırılmakta, sonra diğer basamaklara geçilmektedir. Problemin doğru çözümü, doğru

anlaşılmasına bağlıdır. Öğrencilerin problem çözmedeki önemli bir engeli problemin sözel ifadelerini anlamadaki yetersizlikleridir(Mayer,1987). Çoğu zaman öğrenciler, problemde ne sorulduğunu anlayamamakta; önemli bir bilgiyi önemsiz bilgidan ayırmakta güçlük çekmektedir. Öğrencilerin problemi daha kolay anlayabilmeleri için şu yollar önerilmektedir;

a) Amac- araç analizi yapma. b) Önemli bilgiyi ortaya çıkarma, c) Problemi grafik çizerek şematize etme, resimleyerek ifade etme şeklinde bir sürecin işlemesi gerektiğine dikkat çekmektedir(Yıldızlar, 2001,18).

Yukarıdaki özelliklere dayalı olarak problem çözme yöntemi ile bilgiyi aktarmayı esas alan program yerine; problem çözme becerilerinin geliştirildiği, çocuklarda yaratıcı ve üretici düşünmeyi gerçekleştirecek olan program hedeflenmektedir.

Demirtaş ve Barth(1997) ise “problem çözme yönteminin, bilgiyi aktarma yerine yaratıcı bilgiyi üreten bir yöntem olduğunu belirterek; okul programlarının, öğrencilerin neler öğreneceği kadar, insan ve toplumların karşılaştığı sorunları doğru çözme ve karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak hazırlaması gerektiği” görüşünü dile getirmektedirler(Demirtaş, Barth 1997,114).

Problem çözme, yaşamın her yönünü ilgilendiren bir düşünme biçimidir. Bireye bağımsızlık duygusu kazandırarak, sorumluluk alma gücünü kazandırır. Muhakeme etmeyi, yaratıcılığı geliştirir. Birey bu yolla kendi yeteneklerini keşfederek gelişmesini ve ihtiyaçlarını karşılamasını öğrenir. Karşılaştığı güçlükleri, başkalarının yardımına ihtiyaç duymaksızın, kendisi çözmeye çalışır, ve böylece kendine güveni artar.

Sosyal hayatın her aşamasında bireyler problemlerini çözerken birbirinden farklı yaklaşımlar sergilerler. Okul ve sınıf ortamında da öğrenciler problemlerini çözerken farklı stratejiler ortaya koyarlar. Bu farklılıklar çeşitli araştırmalarla da ortaya konmuştur. Biri deneme-yanılma yoluyla problemlerini çözerken, diğeri anlama- kavrama-sezme yoluyla çözmektedirler. Bu yaklaşımları daha somut biçimde uygularken problem çözmeye öğretmenin de öğrenciye destek vermesi gerekmektedir.

Bir çocuğun karşısına çıkan bir tecrübe ile başa çıkacak yeni yolları öğrenmesi için, çocuğun problemi tanımaya ve onunla nasıl başa çıkacağını anlamaya ihtiyacı vardır (Allen ve Hart, 1984,10). Ayrıca çocukların günlük hayatta karşılaştıkları problemlerle başa çıkmayı öğrenerek, olumlu davranışları gösterme sıklıkları artmaktadır. Dolayısıyla eğitim durumunda öğretmenin başarısı artar ve öğrencinin hedefe varması kolaylaşmıştır (Genç ve Şahin, 2001,37).

(Bingham, 1998,103), ancak problem çözme işleminin basamaklarını sırası ile şu şekilde belirtmektedir:

1. Problemi tanımak ve onunla uğraşmak ihtiyacı duymak. Problem nedir?

2. Problemi açıklamaya, niteliğini, alanını tanımaya ve onunla ilgili ikincil(tali) problemleri kavramaya çalışmak.

3. Problemlerle ilgili veri ve bilgileri toplamak.

4. Problemin özüne en uygun düşecek verileri seçmek ve düzenlemek.

5. Toplanmış verilerin ve problemlerle ilgili bilgilerin ışığı altında çeşitli muhtemel çözüm yollarını tesbit etmek.

6. Çözüm şekillerini değerlendirmek ve duruma uygun olanların arasından en iyisini seçmek.

7. Kararlaştırılan çözüm yolunu uygulamak (Çocuğun bu seçeneği bilinçli bir şekilde uygulamasına yardımcı olmak).

8. Kullanılan problem çözme yöntemini değerlendirmek. (Seçilen çözüm seçeneği uygun muydu; çocuk bunu gerektiği gibi uygulayabildi mi; aynı durum tekrar karşısına gelse aynı şekilde mi davranır; çocuk bu deneyimden ne öğrendi?)(Kişisel ve Yıldırım, 1983, 15-16).

Problem çözme ile ilgili değerlendirmenin amacı, öğrencinin başarısını artırmaya yönelik olmalıdır. Bunun için, problem çözme ile ilgili davranışlar yoklanırken her davranışa yönelik sorular sorulmalıdır.

Eğitimciler, problem çözme becerilerinin kazandırılmasını eğitimin en önemli amaçlarından biri olarak görülseler de öğrenme-öğretme sürecinde bu tür becerilerin öğretilmesine çok az sürecinde zaman harcanmaktadır. Bu ders sosyal bilgiler dersi olunca, öğretmenlerimizin büyük bir bölümü problem çözme yöntemini kullanmamaktadırlar. Kılıç (1994)' ın yaptığı araştırmada, toplam 150 Sosyal Bilgiler öğretmeninden %2.01'i problem çözme yöntemine başvurduğunu, %35.57 si, taktir (düz anlatım); %30.20'nin soru cevap; %26.17'sinin proje (ünite) yöntemi; %6.04'ünün ise konunun özelliğine göre, grubun özelliğine göre çeşitli yöntemlere başvurduğunu ortaya koymuştur(Kılıç, 1994,75).

Bu sonuçlar, problem çözme yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde nasıl kullanılması gerektiğinin yeterince anlaşılmadığını düşündürmektedir. Öğretmenlerimiz, ya bu yöntemin nasıl kullanılması gerektiğini bilmemekten, ya da ortamdan, çevreden, altyapıdan, programdan, programın yetiştirilmemesi endişesinden v.b sebeplerden kullanmıyor olabilirler. Hâlbuki problem çözme yönteminin bir öğretim yöntemi olarak kullanılması, öğrencilere sosyal hayattaki problemlerine de nasıl çözüm bulacaklarını öğretmiş olacaktır.

Problem Çözme Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılışı

İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi, 4.5.6.7. sınıflarda okutulan bir derstir. İlköğretimin I. Kademesinde temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasında dersler mihver dersler ve ifade ve beceri dersleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. I. Devrede Hayat Bilgisi; II. Devrede ise Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi mihver ders olarak düzenlenmiştir. II. Devrede yer alan Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir(Sönmez, 1998:3). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi ilköğretimin I. Kademe ikinci devresi (4.5.sınıf) ve II. Kademesi (6.7. sınıf)'nda okutulan Sosyal Bilgiler dersinin amacı, çocuğun sosyal hayatı daha iyi tanımasına, ona iyi uyum

yapmasına yardımcı olmaktır. Öğrenciye sosyal kişilik kazandırmaktır. Yani öğrencileri iyi bir vatandaş, görev ve sorumluluklarını bilen ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli ve uyanık olarak yetiştirmektir.

Sosyal Bilgiler dersi bu sorumluluğundan dolayı İlköğretimin 1. Kademesinde mihver bir derstir. Üzerine almış olduğu görev ve sorumluluğu yerine getirirken, diğer derslerden de bir bütünlük içinde destek görür.

Sosyal Bilgiler dersinde örnek bir problem, problem çözme yöntemi ile şu şekilde ele alınabilir:

İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinin “Doğal Çevremizin Önemi ve Sorunları” ünitesinde “Çevre Sorunları ve Sonuçları” konusu içinde ‘Çevre Kirliliği ve Önleme Yolları’ konusu bir problem olarak kabul edilip, problem çözme yönteminin basamaklarına göre ele alarak şu yolla çözülebilir.

1. Problem Durumu Bulma

Bir şehir hava kirliliği ile karşı karşıyadır. Şehir valisi, şehir sakinlerinin de şikayetlerini göz önünde bulundurup, yetkilileri bu konuda bilgilendirerek uyarmıştır. Öğrenciler olarak sizlerden, çevre kirliliği, hava kirliliği problemini ele alarak, halk arasından seçilmiş meclisin üyeleri olarak, hava kirliliğinin nedenleri hakkında teoriler ileri sürmeniz ve söz konusu problem için potansiyel çözümleri araştırmanız istenmektedir. Diğer bir deyişle, danışma meclisinin üyeleri olarak, sağlık, sosyal, çevresel, politik ve mali açıdan bütün ilgili faktörleri düşünerek, çevre ve hava kirliliği probleminin sebeplerini ve mümkün olan bir çözüm önerisini nasıl belirleyebilirsiniz?

2. Öğrencilerin Hazırlanması

Bu aşamada amaç, problem çözmeye dayalı öğrenme modeli ile ilk defa tanışan öğrencileri desteklemektir.

3. Problemlerle Karşılaşma

Bu aşamada ise, öğrencilerin belli bir problem durumuna katılımlarını sağlamak ve onları problemi çözmek için motive etmektir. Bazen,

öğrencileri (örneğin, bir mühendis, bir danışman veya bir ilgili vatandaş gibi) farklı rollere büründürmek faydalıdır.

4. Ne Bildiğinin ve Daha Nelerin Bilinmesi Gerektiğinin Belirlenmesi

Bu aşamada; öğrencilerin belli bir problem hakkında ne bildiklerinin, neleri bilmeye ihtiyaç duyduklarının ve problem durumuyla ilgili kendi fikirlerinin farkına varmalarını sağlamak gerekir.

5. Problemin Tanımlanması

Bu aşamada amaç, öğrencilerin genel durumu veya problemi tanımlamalarını sağlamaktır. Bir grup öğrencinin, örnek olarak, problem ifadesi şu şekildedir: İlimizdeki hava kirliliğini nasıl normale döndürebiliriz? Bir başka grup öğrenci ise, "İlimizdeki çevre kirliliğini hava kirliliğini nasıl kontrol edebiliriz? Ayrıca aşağıdaki sorularda sorulabilir:

- Okulumuz, ailemiz, sınıfımız bir çevre midir?
- Çevre kirliliği ne demektir biliyor musunuz?
- Kış mevsiminin gelmesiyle çevremizde ne gibi değişiklikler oldu?
- Hava, toprak, su kirliliği, gürültü kirliliği çevre kirliliği midir?
- Evimizde kullandığımız ısınma amaçlı yakıtlar çevremizi

kirletiyor mu?

- Şehirlerde kullanılan arabaların çevreye verdiği kirlilik hangi kirliliğe girer?

- Çevremizdeki kirlilikle ilgili sorunların çözümünde bize düşen görevler nelerdir?

- Çevre kirliliğini durdurmada devlete düşen görevler neler olmalıdır?

- Hava kirliliğinin insanlara verdiği zararlar sizce neler olabilir?

Gibi farklı problem ifadesi şeklinde olabilir. Bu farklılıklarla ilgili problem haritası hazırlayabiliriz.

6. Bilgilerin Toplanması ve Paylaşılması

Bu aşamada amaçlar, i-öğrencileri, etkili bilgi toplama, verileri paylaşma ve anlam kurma stratejilerini planlamak için desteklemek, 2- Öğrencilerin problemi anlamada ne gibi katkılarının olabileceğinin farkına

varmalarını sağlamak, 3- Öğrencilerin birbirleriyle karşılıklı iletişim ve etkileşime girmelerini sağlamaktır.

7. Muhtemel Çözümlerin Üretilmesi

Öğrencilerin seçtikleri problemin bütün yönlerini ilgilendiren muhtemel çözüm önerilerini geliştirmelerini sağlamaktır.

Problemi çözmek için, yukarıdaki sorular veya benzeri sorular öğrencilere yöneltilip cevaplar alındıktan sonra, bunlardan üzerinde görüş birliğine varılanlar uygun çözüm olarak seçilir. Örnek olarak: “Çocuklar kış mevsiminin gelmesiyle çevremizde ne gibi değişiklikler oldu?” sorusu ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınır ve çevre kirliliği konusuna verdikleri cevapları tahtaya yazılır, çevreyi kirleten bütün faktörler belirlenir. Daha sonra sınıf gruplara ayrılarak bazı öğrencilerin (istekli olanlar) hava, toprak, su kirliliği, gürültü kirliliği konuları paylaştırılarak öğrencilerden bu problemleri giderme yollarına ilişkin görüşleri alınır. Öğrencilerin problemleri çözücü fikirleri değerlendirilir.

Örnek olarak; Erzurum’da havayı kirleten ısınma amaçlı yakıtların tüketilmesi olduğu söylenebilir. Bu kirliliği önlemek için ne yapmalıyız? Sorusu sorulur. Öğrencilere ipuçları verilir. Gerekli cevaplardan;

8. En Uygun Çözümün Kararlaştırılması

- Kaliteli yakıt
- Evlerin ısı kaybını önleyici sağlam malzemelerden yapılması
- Evlerin güneşe bakan yönlere yapılması vb. konusunda

öğrencilerin görüşleri alınarak başlangıçta belirtilen problemlerin çözümü ve çözüm yolları belirlenme yolunda gereken rehberlik yapılır. Grupların konuya ilişkin fikirleri dinlenir.

9. Çözümü Sunma

Öğrencilerin problem durumuna ilişkin ne bildiklerini, ve bu bilgilerin kimin için önemli olduğunu göstermelerini veya sergilemelerini sağlamaktır.

10. Problem Çözme Sürecinin Raporlaştırılması

Öğrencilerin birlikte gerçekleştirdikleri problem çözmeye dayalı öğrenme süreci üzerine yansımalar yapmalarını desteklemektir.

İlköğretimin I. Kademesinde olduğu gibi II. Kademesinde de Sosyal Bilgiler üniteleri işlenirken, konular örneklendirilirken yakından uzağa ilkesi benimsenmelidir. Özetle, problem çözme yönteminin gerekleri doğrultusunda öğrencileri etkinliklere katmak suretiyle Sosyal Bilgiler dersi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılması kolaylaşacaktır.

Sonuç

İlköğretim okullarının I. ve II. Kademelerinde okutulan Sosyal Bilgiler dersinin amacı, öğrencilere içinde yaşadığı yurt ve dünyayı, buralarda yaşayanları tanıtarak, onlar hakkındaki anlayışlarını geliştirmek böylece, sosyal görüşlerinin gelişmesini sağlamaktır. Bu da eğitimin amaçlarından biridir. Demokratik yaşamın değeri de ancak bu amacın gerçekleşmesiyle anlaşılabilir.

20. yüzyıl Amerikan eğitimcilerinden J. Dewey'e göre,"Sosyal Bilgiler dersinin amacı, çocuğa, uygarlığı, kültürü ve demokrasiyi tanıtip sevdirmek ve gençleri etkili bir yurttaş olarak yetiştirmektir"(Binbaşoğlu,1988,45). Öğrencileri bu amaçlar doğrultusunda yetiştirmek, onlarda problem çözme yeterliliklerini geliştirmek için öğretmenlerimize de büyük görevler düşmektedir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı problemleri okula taşımalarına ortam hazırlamalı ve bunların nasıl daha etkili çözülebileceğinin yolları göstermeli, konularla ilgili sınıf ortamında bol örnek vermeli.

- Sosyal Bilgiler konuları, yapılabildiği kadar somut hale getirilmeli, bol yaşantı kazandıran örnekler sunulmalı.

- Öğrencilerin ilgisini çeken problemler verilmeli ve bu problemlerin çözümü için onda merak uyandırılmalı.

- Problemlerin çözümünde ön bilgiler verilmeli.

- Öğrenciler problemi çözerken üzerinde durulan problemin amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmalıdır, yeni problemler doğurmamalıdır.

- Problemlerin çözümlerinin sonunda varılan sonuç öğretmen tarafından değerlendirilmelidir.

Ayrıca, Sosyal Bilgiler öğretmenlerimizin hizmet içi eğitim programlarıyla mesleki formasyon bilgileri yenilenmelidir.

Kaynakça

Allen, K. Eileen ve Betty, Hart. (1984). **The Early Years**. New Jersey: Prentice-Haal, İnc.

Bilen, Mürüvvet. (1999). **Plandan Uygulamaya Öğretim**, Anı yayıncılık, Ankara.

Binbaşıoğlu, Cavit. 1988). **Özel öğretim Yöntemleri**, Binbaşıoğlu yayınları, 6. Basım, Ankara.

Binghan, Alma. (1998). **Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi**, (Çev. Dr. Ferhan Oğuzkan), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Demirel, Özcan. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Usem Yayınları, Ankara.

Demirtaş, Abdullah. ; James L. Barth. (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Klavuzu**, Ankara.

Erden Münire. (1984). **“İlkokulların Birinci Devresine Devam Eden Öğrencilerin Dört İşleme Dayalı Problemleri Çözerken Gösterdikleri Davranışları”**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi),Hacettepe Üniversitesi, Ankara).

Genç, Salih ve Şahin, Çavuş. 2001. “Problem Çözme Yönteminin Niteliği ve İlköğretim Okulları Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılışı”, **Çağdaş Eğitim**, Tekişik Yayınları, 275 (s. 35-39), Ankara.

Kennedy, Leonard M. Vander. **Educational Psychology: In Theory and Praticce**. New York: Random House.

Kılıç, Durmuş. 1994). **“İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmenlerinin Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi,** (Yayınlanmamaş Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.

Kişisel. E. ; Yıldırım, S M. (1983). **Bilişsel Etkinlikler,** I. Basım Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Mayer. Richard E. (1987). **Thinking, Problem Solving,** Cognition University of California: .

Morgan, Clifford. T. (1995). **Psikolojiye Giriş,** 10. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara.

Oğuzkan. A. Ferhan. (1989). **Orta Dereceli Okullarda Öğretim,** 2. Basım, Emel Matbaacılık, Ankara.

Senemoğlu , Nuray. (1997). **Gelişim ve Öğrenme,** Spot Matbaacılık, Ankara.

Sönmez, Veysel. (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu,** Anı Yayıncılık, Ankara.

Yıldızlar, Mehmet, : (2001). **Matematik Problemlerini Çözebilme Yöntemleri,** Eylül Kitap Yayınları, Ankara.

Zanden, Lames W. Vander. **Educational Psychology. In Theory and Praticce,** New York. Random House.

Weisberg, Robert W. : (1992). **Creativity Beyond The Myth Of Genius.** New York: W.H.Freeman and Company.